

PERE TORDERA

Res més capritxós que el destí

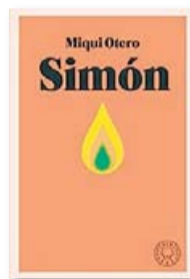
JORDI GARRIGÓS

El Simón té vuit anys i és fill del Baraja, un bar del barri de Sant Antoni. Primogènit i nebot dels propietaris i de tota la fauna de clients que l'habiten. També té un cosí, el Rico, col·leccionista de bullaques, mestre del billar i àvid lector que exerceix de prescriptor, millor amic i germà gran. A l'alba d'una revetlla de Sant Joan, el Rico marxa sense motiu aparent i el Simón, incrèdul, comença a entendre la mala llet que gasta la vida.

Així comença *Simón*, la nova novel·la de Miqui Otero (Barcelona, 1980), una vigorosa història de vida, somnis, perspectives de futur i realitats d'un noi de classe obrera de Barcelona i de bona part de la societat del país, descrita amb ironia i precisió.

Han passat quatre anys des que l'escriptor va publicar *Rayos* (Blackie Books, 2016), una història al voltant de la fugacitat i el desconcert del salt a l'edat adulta d'un descendent de la immigració gallega dels setanta. Amb *Simón* l'autor repeteix amb una família nouvinguda a Barcelona, aquesta vegada des de Castroforte de Baralla, ciutat inventada per Gonzalo Torrente Ballester, però la construcció del protagonista –o heroi, perquè també és una novel·la d'aventures i, com a tal, necessita herois– és més ambiciosa. Otero hi amplia l'arc narratiu, tant en el temps que abasta la història, el quart de segle que va dels Jocs Olímpics a l'atemptat de la Rambla del 2017, com en la corallitat de la trama, traçant un mapa de personatges extraordinaris.

"Tots som lliures d'escollir". A *We are all bourgeois*, la banda de

SIMÓN
MIQUI OTERO
BLACKIE BOOKS
448 PÀG. / 23 €

pop obrer McCarthy reflexionava irònicament sobre la filia de les classes populars per esdevenir burgesia. Perquè de vegades sembla que canviar el rumb marcat per naixement sigui possible, però la realitat t'acaba tallant les ales. *Simón*, la novel·la, s'enorgulleix de ser una vida sencera, la d'una d'aquestes persones de destí capritxós però també és la representació d'un col·lectiu que aspira a tenir una vida millor i no ho aconsegueix.

De l'èpica al realisme

Per descriure tota aquesta sèrie d'intents fracassats, l'autor l'encerta desromantitzant la narració a cada pàgina: la comença amb una indissimulada èpica de classe però l'acaba impregnant d'un absolut realisme, agafant el que més li convé de Juan Marsé i Francisco Casave-lla a la vegada. Miqui Otero demos-

tra que continua sent un narrador preciosista, un arqueòleg entusiasmada de la frase perfecta, però que també sap abraçar el pragmatisme quan la història ho demana. Repassant l'obra completa de l'autor, *Simón* és el comiat definitiu de la literatura més pop que va cultivar en la seva joventut. Això no vol dir que aquí no hi hagi pop, perquè tot en el que havia destacat l'escriptor barceloní fins ara continua present: música, epopeia obrera, protagonistes fascinants i lliçons de vida per paràgraf. A *Simón* hi és tot, però els acabats són crus i costumistes.

L'autor està especialment esplèndid a la segona part de la novel·la, quan el Simón creix, s'ha de buscar la vida i es fa aventurer (normal, tenint en compte que Otero és seguidor de Robert Louis Stevenson), situant el protagonista en un restaurant d'estrella Michelin i construint un relat àgil, ineficiós i divertit que podria ser independent de la narració principal. L'únic defecte és una virtut, perquè es fa curt i et quedes amb ganes de saber més coses del món dictatorial i dèspota que retrata al voltant de les cuines de luxe. Tot i que *Simón* brilla amb força quan hi ha molt de moviment, Miqui Otero l'encerta tant en les parts contextuals (històries de barri, vida de bar, introducció quasi mitològica del billar) com en les fonamentals, quan construeix una narració d'avui descrivint amb exactitud el nostre present recent.

Simón és una novel·la que creix amb l'autor, agafant-se de la mà i visitant nous indrets fins ara desconeguts en la seva narrativa. L'entrada de Miqui Otero a les grans històries arriba amb aquesta crònica de la Barcelona dels últims trenta anys, que aconsegueix tocar la fibra de diverses generacions i que té el seu punt fort en la versemblança i la proximitat. A aquest llibre li passa com al Baraja, el bar de la família del Simón, que és la casa de quan érem marrecs i jugàvem a fet i amagar: el lloc al qual podem tornar quan vulguem sentir-nos sans i estalvis. ♦♦

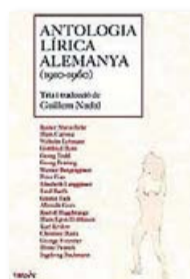
Matar el cos per salvar l'ànima

XÈNIA DYAKONOVA

En una conferència pronunciada a Harvard a finals dels anys seixanta i inclosa al volum *Arte Poética* amb el títol *La música de las palabras y la traducción*, Jorge Luis Borges reflexiona sobre una qüestió que continua vigent: per què les traduccions literals de poesia gaudeixen de més prestigi que les versions lliures. Dit d'una manera més precisa, es pregunta per què l'exigència de fidelitat a l'original s'ha acabat imposant a l'exigència de bellesa, i observa amb una certa nostàlgia que no sempre ha estat així. A l'Edat Mitjana, per exemple, la traducció poètica era concebuda com una recreació, "como la labor de un poeta que, habiendo leído una obra, la desarrollaba luego a su ser, según sus fuerzas y las posibilidades hasta entonces conocidas de su lengua".

Borges suposa (i insisteix que es tracta només d'una suposició) que la idolatria de la fidelitat té l'origen en les primeres traduccions de la Bíblia. La introducció de qualsevol element atzarós en la transposició d'un llibre escrit per l'Esperit Sant es considerava una blasfèmia, i aquesta actitud es va generalitzar. El gran escriptor argentí ho respecta, i admet que les traduccions literals poden contenir troballes refrescants per a la llengua de destí. Tot i així, confia que en un futur la traducció d'un poema tornarà a ser un acte de creació, amb totes les llicències que això implica, i no de servitud dogmàtica: "Llegará un día en el que a los hombres les importen poco los accidentes y las circunstancias de la belleza; les importará la belleza misma".

Tot indica que Guillem Nadal (1911-1976), diplomàtic, poeta i traductor mallorquí, no compartia la visió borgesiana de la traducció poèti-

ANTOLOGIA LÍRICA ALEMANYA
DIVERSOS AUTORS
DOCUMENTA BALEAR
TRADUCCIÓ DE GUILLEM NADAL
188 PÀG. / 15 €

ca. Al pròleg d'*Antologia lírica alemanya* –un recull de traduccions que Nadal va enllestir el 1957 i que no s'havia publicat fins ara–, Roberto Mosquera cita una entrevista publicada al *Diario de Mallorca* en què Nadal deia: "Sacrifico a veces la forma en aras a la fidelidad al texto, al hallazgo alborozador de esas correspondencias eternas que todos los idiomas tienen unos con otros". També, al preàmbul de la seva antologia de Gottfried Benn (*Poemes*, Edicions 62, 1975), que és la traducció més reeixida de Nadal –i l'única mostra substancial que tenim d'aquest poeta immens, admirat per Eliot i Ferrater–, el traductor deia que havia procurat transmetre únicament el sentit de les paraules de Benn, però que havia renunciat a "reproduir en català la magistral cadència i rima de l'original". Quan es tracta de versos, la convenció de la primacia del contingut i el perjudici de la impossibilitat, o de

la poca rellevància, de crear una forma i una música equivalents en una altra llengua estan tan arrelats en el lector modern que la decisió del traductor mallorquí ens sembla normal. Ara bé: si un pianista ens digués que, interpretant una balada de Chopin, es limita a encertar-ne les notes, que ja és prou difícil (i ho és de debò!), i prescindeix de mantenir el ritme i el to de la peça, quedaríem desconcertats. A l'*Antologia lírica alemanya*, que consta de cinquanta-vuit poemes de dinou poetes nascuts entre 1875 i 1926, entre els quals hi ha Rilke, Trakl, Bachmann i, un cop més, Benn, hi ha molts poemes que susciten aquella mena de desconcert i tristesa que podem sentir davant una estàtua mutilada: se n'ha conservat un peu, o una mà, o una part del tors, però la resta s'ha perdut durant el trasllat. Al capdavall, sacrificar la forma a favor del sentit és tan arriscat com matar el cos per salvar l'ànima. ♦♦